

SINF JAMOASIDA IJOBIY MUHITNI SHAKLLANTIRISH YO‘LLARI

Gaipova Gulbahor Matiyakubovna

Xorazm viloyati Gurlan tumani MMTBga
qarashli 35-maktab amaliyotchi psixologi

Sherimova Gulhayo Nurmatovna

Xorazm viloyati Gurlan tumani MMTBga
qarashli 20-maktab amaliyotchi psixologi

Annotatsiya: Ushbu maqolada sinf jamoasida ijobiy ijtimoiy-psixologik muhitni shakllantirishning asosiy yo‘llari yoritilgan. Ta’lim muassasalarida sog‘lom psixologik muhit yaratilishi o‘quvchilarning shaxsiy va akademik rivojlanishiga bevosita ta’sir ko‘rsatishi asoslab berilgan. Maqolada o‘qituvchining roli, o‘quvchilar o‘rtasidagi ijtimoiy munosabatlar, motivatsiya va rag‘batlantirish usullari, zamonaviy pedagogik yondashuvlar hamda ota-onalar bilan hamkorlik qilishning ahamiyati tahlil qilingan. Ijobiy muhitni yaratishda interfaol metodlar, psixologik treninglar va reflektiv yondashuvlarning samaradorligi asoslab berilgan. Yakunda sinfdagi ijobiy muhitni ta’minlashga qaratilgan amaliy tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: sinf jamoasi, ijobiy muhit, psixologik iqlim, o‘qituvchi shaxsiyati, interfaol metodlar, kommunikatsiya madaniyati, psixologik trening, motivatsiya, ota-onalar bilan hamkorlik, ijtimoiy moslashuv.

Bugungi kunda ta’lim tizimida nafaqat bilim berish, balki sog‘lom ijtimoiy-psixologik muhitni shakllantirish orqali o‘quvchilarning shaxs sifatida rivojlanishiga imkon yaratish muhim vazifalardan biri sifatida e’tirof etilmoqda. Sinf jamoasi – bu bolalarning asosiy ijtimoiylashuv maydoni bo‘lib, ularning hissiy holati, o‘z-o‘zini anglash darajasi, o‘qishga bo‘lgan munosabati va kelajakdagi ijtimoiy faolligiga

bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli sinfdagi ijobiy muhitni shakllantirish, ta'lim sifati bilan bir qatorda, inson sifatida tarbiyalashga xizmat qiladigan muhim pedagogik shartdir. Ijobiy sinf muhiti deganda, o'quvchilar o'zlarini xavfsiz, hurmat qilingan, baholangan va qo'llab-quvvatlangan deb his qiladigan ijtimoiy-psixologik makon tushuniladi. Ushbu maqolada sinf jamoasida ijobiy muhitni shakllantirishning psixologik, pedagogik va tashkiliy omillari tahlil qilinadi, shuningdek, samarali strategiyalar va metodik tavsiyalar taklif etiladi.

Sinf jamoasining psixologik iqlimi va uning ahamiyati

Sinfdagi iqlim tushunchasi psixologiyada o'quvchilar o'rtasidagi munosabatlar, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqot, sinfdagi hukm surayotgan hissiy fon, o'zaro hurmat, birdamlik va qo'llab-quvvatlash darajasini ifodalaydi. Ijobiy psixologik iqlim o'quvchilarni erkin fikrlashga, mustaqil qaror qabul qilishga, o'z fikrini bildirishga undaydi. Bunday muhitda o'quvchi o'zini sinf jamoasining faol a'zosi sifatida his qiladi.

Psixologik jihatdan qulay muhit shakllanishining bir necha bosqichlari mavjud:

Boshlang'ich bosqich – bu davrda o'quvchilar bir-biri bilan tanishadi, o'z o'rnini aniqlashga harakat qiladi.

Moslashuv bosqichi – jamoa ichki qoidalarini shakllantiradi. Bu yerda o'qituvchining roli nihoyatda muhim.

Barkamollik bosqichi – jamoa bir butun tizim sifatida harakat qiladi, ijobiy iqlim mustahkamlanadi.

Jamoaviy muhitda o'quvchilarning shaxsiy qobiliyatlari rivojlanib, ular o'zlarini qadrlangan, himoyalangan deb his qilgan taqdirdagina o'z imkoniyatlarini to'liq namoyon eta oladilar.

Ijobiy muhitni shakllantirish omillari

Sinfda ijobiy muhit yaratishda bir nechta asosiy omillar mavjud:

O'qituvchining shaxsiyati. O'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki tarbiyachi va psixolog rolini ham bajaradi. Uning adolatli, bag'rikeng, mehribon va tushunuvchan bo'lishi o'quvchilarning unga ishonch bildirishi, ochiq fikr almashinuvi va o'zlarini erkin tutishlari uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi.

Kommunikatsiya madaniyati. Sinfda ochiq va ijobiy kommunikatsiya muhitini yaratish o'quvchilar o'rtasidagi to'g'ri munosabatni mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Bunga quloq solish, fikr bildirish, bahs-munozaralarda hurmat saqlash, baholashda adolat tamoyillarini qo'llash kiradi.

Rag'batlantirish va motivatsiya. O'quvchilarning harakatlari va yutuqlarini tan olish va ijobiy rag'batlantirish ularni yanada faol bo'lishga undaydi. Rag'bat nafaqat moddiy, balki ma'naviy shaklda ham bo'lishi mumkin – maqto'v, alohida e'tirof, jamoa oldida tan olish va h.k.

O'quvchilarning teng huquqliligi. Har bir o'quvchi teng huquqli subyekt sifatida tan olinishi, fikri tinglanishi va qadrlanishi kerak. Bu jamoadagi diskriminatsiya va o'zaro begonalashuvning oldini oladi.

Innovatsion metodlar va texnologiyalar orqali ijobiy muhit yaratish

Zamonaviy ta'lim texnologiyalari ijobiy sinf muhitini shakllantirishda samarali vosita sifatida xizmat qiladi. Quyidagi metodlar ayniqsa foydalidir:

Interfaol o'yinlar va guruhiiy mashg'ulotlar – jamoaviy ruhni mustahkamlaydi, o'zaro tushunishni rivojlantiradi.

Psixologik treninglar – empatiya, o'zaro hurmat, emotsional barqarorlikni kuchaytiradi.

Refleksiya usullari – dars yakunida yoki haftaning oxirida o'quvchilar o'z fikrlarini, kechinmalarini bildirishlari uchun imkon beradi.

Portfel va loyiha metodlari – o‘quvchini o‘z o‘rganish jarayonining subyektiga aylantiradi, mustaqillik va mas’uliyat hissini rivojlantiradi.

Bu metodlar sinfda ochiqlik, ishonch va hamkorlikka asoslangan iqlimni shakllantirishda katta yordam beradi.

Ota-onalar bilan hamkorlik va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash

Sinfda sog‘lom ijtimoiy-psixologik muhit yaratishda faqat o‘qituvchi emas, balki ota-onalar ham faol ishtirok etishi lozim. Quyidagi yo‘nalishlar samarali hisoblanadi:

Davriy ota-onalar yig‘inlarida sinf iqlimi muhokamasi

Ota-onalarning sinf hayotidagi tadbirlarda ishtiroki

Maktab – oila – jamoatchilik uchburchagi asosida hamkorlik mexanizmlarini yo‘lga qo‘yish

Bunday integratsiyalashgan yondashuv o‘quvchilarda o‘ziga bo‘lgan ishonchni oshiradi, ijtimoiy barqarorlikni kuchaytiradi hamda konfliktlarning oldini oladi.

Xulosa va tavsiyalar

Sinf jamoasida ijobiy muhitni shakllantirish – bu uzluksiz, izchil va murakkab psixologik-pedagogik jarayondir. Bu jarayonda o‘qituvchining shaxsiy fazilatlari, muloqot madaniyati, motivatsiya tizimi, zamonaviy metodlar va ota-onalar bilan samarali hamkorlik muhim rol o‘ynaydi.

Tavsiya etiladigan yo‘nalishlar:

O‘qituvchilarni ijtimoiy-psixologik kompetensiyalar asosida muntazam malaka oshirish.

O‘quvchilar o‘rtasida hamkorlik va birgalikda qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish.

Ijtimoiy-emosional o‘qitishni ta’lim jarayoniga integratsiya qilish.

Har bir o'quvchi shaxsiyatini qadrlashga asoslangan yondashuvni kuchaytirish.

Ijobiy muhit nafaqat ta'lim samaradorligini oshiradi, balki o'quvchilarni kelajakda ijtimoiy faol, mas'uliyatli va uyg'un shaxslar sifatida voyaga yetishiga poydevor bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

Amonashvili, Sh. A. Insonparvarlik pedagogikasi. – T.: O'qituvchi, 2004.

Vygotskiy, L. S. Pedagogik psixologiya. – M.: Pedagogika, 1991.

G'ofurov, K. G. Pedagogik texnologiyalar asoslari. – T.: Fan, 2018.

Slastenin, V. A. Pedagogika va pedagogik texnologiyalar. – M.: Akademiya, 2002.

Abdullaeva, O. O. Ta'lim jarayonida psixologik iqlimning ahamiyati // O'zR FA Axborotnomasi. – 2020. – №2. – B. 55–60.

Qurbonov, Sh. E. O'quvchilarda ijtimoiy faollikni shakllantirishning psixologik omillari. – T.: Ilm Ziya, 2016.